

Ida Wentzel Winther

Tilgængelig, nærværende og potentielt fraværende

– om unges mobiltelefoni

At have en mobiltelefon er blevet hver mands eje. Der kommunikeres som aldrig før, alle steder og hele tiden. Vi er tilgængelige døgnet rundt. Denne artikel tager udgangspunkt i et interaktionistisk baseret observationsstudie i en ungdomsklub i Danmark og fokuserer på, hvordan unge i alderen 12-16 år på én og samme tid etablerer et direkte og et medieret nærvær, som også er et konstant potentielt fravær. Ligeledes hvordan vores kulturelle forestilling om, hvad der er offentligt og privat, er under forandring og forhandles i forskellige rum. Med afsæt i kulturfænomenologien undersøges, hvordan mobiltelefonen forandrer vores socialitet og dermed eksisterende omgangsformer. Artiklen er baseret på delprojektet "Grænser på på-hed?", der indgår i et større tvær-institutionelt forskningsprojekt "Hvor går grænsen? Højspændingsæstetik og etisk kvalitet i den aktuelle mediekultur 2005-08", ledet af Anne Jerslev (Københavns Universitet).

Søgeord: Mobiltelefoner, ungdomsklub, tilgængelighed, forholdet mellem krop, gestande og medier.

Der kommunikeres globalt som aldrig før. Den gennemgribende medialisering af kulturen og den digitale kommunikation er vilkår, der bl.a. har ændret og fortsat udvikler nye former for kommunikation¹. Nationale såvel som transnationale deloffentligheder dannes, hvilket giver enkelt-individer, netværk eller mere organiserede bevægelser og private firmaer muligheder for intern kommunikation, koordinering og mobilisering af aktivister og politisk protest. Vi kan kommunikere hele tiden med alle de andre, der er "på", mobilt, ad hoc og i netværk, der krydser andre, og som potentielt kan udvide den sociale udveksling (Rheingold 2002). Uanset om man bruger mobiltelefonen konstant, lidt eller er digital immigrant (altså én som ikke er i besiddelse af en mobiltelefon eller ikke benytter den digitale teknologi), så er den allestedsnærværende mobile kommunikationsmulighed blevet en fast bestanddel af det moderne hverdagsliv over hele kloden, uanset om man er rig eller fattig (Castells 2006, 2007; Horst & Miller 2006). Vores hverdagslige væren, vores kommunikations- og interaktionsformer er under kraftig forandring, og vores adfærd og opfattelse af at være tilgængelig og nærværende, at kunne bevæge os eller være ene ændrer karakter. Som den spansk-amerikanske sociolog Manuel Castells siger i artiklen "Masseindividuelle medier", så er den nye kommunikationsform massiv; men den skabes, modtages og erfares individuelt. Han skriver:

Teknisk set er denne masseindividuelle kommunikation en del af Internettet, men den er også knyttet til udviklingen af mobiltelefoner. I dag er der mere end én milliard netbrugere og mere end to milliarder mobiltelefonlinjer. To tredjedele af planetens indbyggere kan kommunikere takket være mobiltelefoner, selv på steder uden elektricitet og fasttelefonlinjer. I løbet af ret kort tid har en eksplosion af nye kommunikationsformer fundet sted. Folk har udviklet sine egne systemer – gennem SMS, blogger og Skype. Peer-to-peer (klient-til-klient), eller P2P, gør det muligt at overføre alle typer data (Castells 2006).

Ifølge Castells muliggør den masseindividuelle kommunikation samtaler på tværs af kloden, og linkene mellem diverse netsteder og bloggs knytter kommunikations-fladerne sammen. Herved produceres og forbruges den masseindividuelle kommunikation individuelt snarere end at være en egentlig ny offentlighedsform. Nye trådløse kommunikationsnetværk forbinder den enkelte og verden på en måde og i et tempo, som ikke tidligere er set. På 10 år er den mobile teknologi gået fra at være en teknologi for de privilegerede til at blive en mainstream-teknologi (Castells 2007:7). Ifølge Castells rejser dette en række spørgsmål til, hvordan vores samværsformer og vores mand-til-mand kontakt udvikler sig. Mobiltelefonerne er meget mere end bare teknik. De muliggør en anden form for autonomi for det enkelte menneske, men linker os samtidig sammen. Den norsk-amerikanske medieforsker Rich Ling viser i bogen

Ida Wentzel
Winther

Adjunkt, Ph.d., ved
Institut for pædago-
gisk antropologi,
Danmarks pædago-
giske Universitet
E-mail: idwi@dpu.dk

The mobile connection – the cell phone’s impact on Society (2004 – se også Ling 2002, 2003), hvordan mobiltelefonen muliggør en konstant mobil kommunikation og en mobil koordination, og hvordan behovet for koordination er blevet endnu vigtigere i takt med den øgede mobilitet. Ling kalder det “mikro og hyper koordination”. Han beskriver, hvordan mobiltelefonen har fået stor betydning i relationen mellem børn og forældre, idet familien kan koordinere sine medlemmer. Alle kan altid nå hinanden, man kan løbende lave aftaler, vide hvornår hvem kommer hjem, hvor hvem befinder sig, skal hentes, bringes osv. Mobiltelefonen giver tryghed, og fungerer som en forlænget navlestreng. Mobiltelefonen giver på den ene side teens en mulighed for at træde bort fra forældrene (som lader dem gøre det, da de kan nås via mobilen), og til at skabe sikkerhed, som en form for livline. Forældrene tror, at børnene og de unge kan nås, og de tror selv, at de altid selv kan nå forældrene eller dem derhjemme². Lings forskning viser, at børn og i særdeleshed unge (teens) bruger mobiltelefonen til at koble sig til det medierede netværk og herfra både koordinere, hvornår de skal mødes med hinanden og høre, hvad andre laver. Det sociale netværk bin-des dynamisk sammen *on location*, samtidig med at de unge øger deres sociale cirkler (2002, 2004).

På tværs af kloden beskriver mediesociologer mulighederne og vilkårene i den mobile allestedsnærværende kommunikationsform, som netop kan foregå så godt som alle steder og er ikke i udgangspunktet bundet til en fast opkobling eller til et sted og en krop, hvorfra der tales. Den er deterritorial i sin form. Mediesociologen Nicola Green (UK) viser ligesom James Katz (USA), Howard Rheingold (USA), Manuel Castells (Spanien) og Rich Ling (Norge), at mobiltelefonen på den ene side er et individuelt objekt, samtidig med at denne form for teknologi linker folk sammen på tværs af store afstande. I artiklen “Community Redefined: Privacy and Accountably” (2003) skriver Green, at “individuals are becoming more visible, more transparent and more accountable to others” (p. 43). Dette sker gennem de konstant kommunikative forbindelser og de mange mulige generede informationer om den enkelte. Green taler om en form for “doubling” af subjektets relation til teknologien, ikke bare som medie, men også som forbrugsvare, med høj symbolværdi (2003:47). På den ene side er vi altid “på” (*always-on*), og på den anden side er forholdet mellem teknologien

og kroppen uvis. Ifølge Green kan der opstå uvished i autenticitet mellem den, der taler/skriver og den, der modtager beskeden: "The material echoes of the embodied individual are stronger, but do not guarantee the authenticity of, or knowledge about, the person and their situated action (2003:48)".

Situeret og lokaliseret

Mit forehavende er at give et supplement til beskrivelsen af det hyper-koordinerede kommunikative flow, som kan opfattes som et skridt i retningen af en virtuel tilværelse. Min tilføjelse går på, at det enkelte menneske trods den flydende form taler og skriver et sted fra. Kroppen og objektet (her mobiltelefonen) er stadig forbundet omkring den, der taler og skriver. På en og samme tid er det mobilt kommunikerende menneske frit svævende og såre konkret placeret. Mennesket er situeret og lokaliseret, og selv om det er i bevægelse, så foregår bevægelsen på et sted. På disse konkrete steder sidder, står eller ligger mennesker af kød og blod, som trækker vejret, det være sig unge såvel som gamle, man ser ud i rummet og på hinanden, og dermed er i en form for udveksling, i et socialt mellemværende. Der foregår noget i rummet, mens man sms'er, taler i mobiltelefon eller blot sidder med telefonen i hånden eller i lommen. Der er tale om et forhold, en forbindelse og et samspil mellem tingen (mobiltelefonen) og det sociale. For at fange hvad der sker omkring mobiltelefonien, har jeg valgt at fokusere et lokalt sted: i én klub, i ét lokale. Jeg har *ikke* set, hvad de skriver, når de sms'er – dvs. min vinkel ligger ikke på indholdet af det kommunikerede; men på *at* de kommunikerer³. Frem for at følge de unge på gader og stræder eller forsøge at koble mig op på deres netværk, så forbliver jeg ét sted. Jeg interesserer mig for den situerede handling, og hvad der sker i samspillet mellem de agerende unge og rummet, de er i. Jeg fokuserer på, hvordan de unge på én og samme tid etablerer et direkte og et medieret nærvær, som samtidig muliggør et konstant potentielt fravær. Ligeledes hvordan vores kulturelle forestilling om, hvad der er offentligt og privat, er under forandring og forhandles i forskellige rum.

Kulturfænomenologisk tilgang

Spørgsmålet er, hvordan et emne som mobiltelefoni skal "angribes", anskues og fremstilles? Min forskningstilgang er at tænke i felter, som skal undersøges og kortlægges. Konkret foretager jeg en feltvandring, dvs. jeg tænker og arbejder empirisk og foretager decideret etnografisk baserede feltarbejde (Hastrup 1988, 2003; Guløv & Højlund 2003; Gupta & Ferguson 1997), og i dette tilfælde interaktionistisk baserede observationsstudier (Goffman 1971, Järvinen/Mik-Meyer 2005). Artiklen er teoretisk forankret i *kulturfænomenologien* (Connor 2000; Frykman 2003; Winther 2006). Da denne tilgang endnu ikke er solidt forankret i Danmark vil jeg kort introducere denne. Betegnelsen kulturfænomenologi dækker over en tænkestil, men åbner samtidig for en metode, som er optaget af at tænke gennem tingene – frem for at gennemtænke tingene og den vej

rundt rette opmærksomheden på "hvad- og hvordanheder". Jeg retter opmærksomhed på, hvordan unge gør socialitet, hvordan deres omgang med mobiltelefonen gøres, og hvordan og hvor de er tilgængelige – altså hvordan de "gør" tilgængelighed. Jeg er optaget af det, som foreligger, tingene og endnu mere af vores omgang med det som foreligger – eller vores forholden os til det foreliggende (Droit 2003). Altså, hvordan vores gøren og praktiske aktivitet spiller ind i vores konstitution af virkeligheden. Der er tale om en form for fænomenologi, som benævnes kulturfænomenologi, hvilket markerer en afvigelse fra den mere filosofiske disciplin fænomenologi med Husserl og Heidegger i front. Mit ærinde er ikke at forfølge det filosofiske spor; men derimod forsøge "at gøre" kulturfænomenologiske analyser⁴. Steven Connor (fra The London Consortium) lancerede i 2000 betegnelsen *Cultural Phenomenology* ud fra et ønske om at arbejde mere fænomenologisk med kultur og mere kulturelt med fænomenologien, end de "traditionelle" fænomenologer hidtil har gjort. Connor forklarer betegnelsen således:

Kulturfænomenologi ønsker at udvide, skabe variation i og specificere studier af kulturer. I stedet for læsningen af abstrakte strukturer, funktioner og dynamikker, slår kulturfænomenologien ned på stof, vaner, redskaber, ritualer, fikse ideer, patologier, processer og følelsesmønstre. Dens interesser vil på en gang være filosofiske og poetiske, forklarende og udforskende, analytiske og stemningsvækkende. Uanset hvilke fortolkninger og forklaringer kulturfænomenologien vil evne at få fat på, har den først og fremmest opnået, hvad den stræber efter, når den har formået at placere sig midt inde i et givet emne eller problem, og ikke fordi den har fået magten over det (min oversættelse). (<http://www.bbk.ac.uk/english/skc/cultphen.htm> og <http://www.bbk.ac.uk/english/skc/cp/welcome.htm>).

Gennem en kulturfænomenologisk optik rettes opmærksomheden på, hvordan kultur *gøres*, hvordan de steder og rum vores livspraksis udfolder sig er eller kunne være, og i denne artikel hvordan de unge gør klubliv. Men opmærksomheden er også rettet mod, hvordan tingene (den materielle kultur, her mobiltelefonen) og kroppene spiller ind. Kultur skaber vi alle kontinuerligt gennem vores liv og praksisser og skal forstås som en serie af konstant fremadskridende sekvenser af handling og praktikker. De svenske etnologer Jonas Frykman og Nils Gilje beskriver i bogen *Being There* (2003), at kultur er mere end teksten i avisen – kultur er mere læsningen af avisen. Det er ikke "the narrative, but the narrating". Altså måder at læse på, men ikke bare læse på; men det der sker mens der læses (2003:40). En kulturfænomenologisk analyse skal hæve sig over felten og gå "meta" på felten samtidig med, at den kravler helt ind under eller ned i materialet på en interaktionistisk facon. Den må insistere på en hoppen rundt eller en vis form for ekspressiv teori (Hastrup

1998:16). Denne ekspressivitet risikerer at blive betegnet som eklektisk, idet det strider mod mere stringente analyser, men denne stringente fordring gives der i denne sammenhæng køb på ud fra ønsket om og troen på, at denne mere hoppende eller vandrende tilgang kan synliggøre feltet. Ligesom Bruno Latours aktør-netværksteori har kulturfænomnologien en interesse i at ville reformulere præmisserne for sociologien og kulturstudierne. Det drejer sig både om at ville lade ting, fx teknologiske objekter, forklare det sociale og ikke som oftest i sociologien at have det sociale som forklaringskraft. Både kulturfænomnologien og aktør-netværksteorien (Latour 1997) studerer, hvordan mennesker og ting sættes sammen og forholder sig til hinanden uden at ville sætte hverken det sociale eller det tingslige i front.

Men lad mig efter denne mere introducerende del vandre ind i felten:

Scener fra en klub

Jeg vil fremdrage tre scener fra mit feltarbejde i en klub. De udgør det primære empiriske materiale for denne artikel. Scenerne vil, sammen med et par andre scener fra felten, blive flettet ind i teksten. Mit fokus er at iagttage, hvordan mobiltelefonen indgår i det sociale rum: Hvordan de unge bruger den, og hvornår den er slukket. Klubben er et offentligt fritidstilbud, som er åben for unge i alderen 12-25 år, men reelt benyttes af unge i alderen 12 til ca. 17 år. Den er lokaliseret i et kvarter domineret af socialt boligbyggeri, og fungerer som andre helt almindelige klubber. Den består af tre huse: Et værksted, som primært er til kreativt arbejde, en netcafé hvor der står 12 pc'er, hvorpå der primært spilles Counterstrike, og i midten Caféen, hvor man kan købe juice, yoghurt, te, toast og en portion varm mad, se tv, snakke, lave lektier og spille diverse brætspil såvel som fodboldspil. Desuden et lille køkken og et personalekontor. Ved siden af den ligger en juniorklub fra de 10-12 årige og et fritidshjem for de 6-10 årige. Jeg opholdt mig her hen over en periode på fire måneder i anden halvdel af 2006. Jeg var primært i klubbens centrale rum og observerede de unges aktiviteter, deres omgangsformer og sociale liv, ud over at jeg spillede bob, kort, bagte kage mm., når de unge opfordrede mig til det.

Scene 1. Sanne⁵ viser en af de voksne sin nypyntede mobiltelefon. Herefter sætter hun sig ved det lange bord i midten af Caféen. Her bliver hun siddende et par timer og kigger tavst på den store fladskærm, der hænger i loftet. Der skiftes ind imellem rundt mellem MTV og Disney-Channel. Foran på bordet ligger hendes mobiltelefon synlig fremme. Men den ringer eller bipper ikke en eneste gang, mens hun sidder der. Hun sidder alene midt mellem alle de andre. Er ikke i kontakt med nogen, men objektet til at kunne komme det er parat.

Scene 2. En flok store drenge kommer ind i Caféen. Det regner udenfor. Tavst scanner de rummet. Vender sig uden et ord og går ud i regnen igen. Straks de er kommet udenfor, tager to af dem deres mobiltelefoner op af lommerne. Ringer op.

Alle står stille og afventer. Samtalerne afsluttes, og flokken går. Samtidig med det kommer Simon og Peter ind i cafeen. Sætter sig uden at sige noget ved det store bord i midten. De spiller på den enes mobil. Taler ikke med andre. Stemningen er noget opkørt i dag. En pædagog råber af nogle drenge. Beder dem om at slappe lidt af – opføre sig ordentligt. Det fyger med ukvemsord. Peter og Simon reagerer ikke. En gruppe spiller poker i et hjørne. Lidt uden for rundkredsen sidder en af de store drenge. Han sidder lidt tilbagetrukket fra de pokerspillende andre og sms'er. I det modsatte sofabjørne flyder tre drenge. De har hver sin mobil i hånden. Sidder og snakker og kigger specielt på den midterste drengs mobil. De driller ham med, at en pige hele tiden sms'er til ham. Mehmet og Izmir spiller fodboldspil, som er placeret under den store fladskærm. Izmirs telefon ringer flere gange, og imens han taler, venter Mehmet uden et ord. Mens de spiller, ligger Izmirs mobil på kanten, og fra den lyder der tyrkisk musik. Musikken blander sig med lydene fra Counterstrike, som kan ses/høres på den store fladskærm.

Scene 3. Det er fredag aften, og der er fest i Klubben. Godt 40 unge i alderen 12-17 år har fundet vej hertil. De fleste er dem, som plejer at komme i klubben. En enkelt flok ukendte kigger ind. Går hurtigt igen. Der er en livlig gåen ud og ind af lokalet. Der er voksne "vagter" både ude og inde. Midt i rummet langs væggen sidder Anna. Hun har siddet på denne plads det meste af aftenen. Hele tiden med sin mobil i hånden. Hendes blik er det meste af tiden fæstnet til displayet. På et tidspunkt sætter hun sig op på en af de høje barstole og snakker lidt med Petra, der har bar-tjans. Anna tager et par billeder med kameraet ud i rummet. Derefter synker hun ned i en sofa med sin mobil igen. Petra er den eneste, hun taler med hele aftenen.

Klubben er en stor del af de unges hverdagsliv, hvor de hænger ud, snakker, spiller og ikke mindst er sammen med hinanden efter skoletid⁶. Helt centralt i denne væren sammen er mobiltelefonen. Som scene 2. viser bipper og udsender den musik. I denne kontekst ringer den ikke ret meget, da det er for dyrt, og de fleste har fri sms. Genstanden sidder konstant i hånden på de fleste, og hvis den ikke er der, så ligger den i lommen – altid tilgængelig. Så godt som alle har mobiltelefon, og de få, der ikke har, fortæller, at deres lige er blevet hugget. Hverken de unge eller personalet i klubben sætter spørgsmålstejn ved, hvordan mobiltelefonerne bruges, eller hvordan de påvirker den måde, de er sammen med hinanden. Ud over at man ikke må stjæle de andres telefoner, har klubben ingen regler omkring mobiltelefonen, og der er ingen ekspliciterede normer for brugen af den. Den er der bare, som var den en del af de unges påklædning eller vokset ind i kroppen. De finske forskere Virpi Oksman og Pirjo Rautiainen viser i deres forskning om unges mobiltelefonkultur, hvordan unge i Finland ikke refererer til deres telefon som en "mobiltelefon", men bruger ordet *känny* eller *kännykkä*, som betyder "an extension of the hand" (2003:294)⁷. I klubben er mobiltelefonerne en bastant del af rummet. De sidder

i hænderne på de unge, de bipper, ringer og spiller. Genstandene er vokset ind i kroppene og måske også i sindene, og der skal bestemte aktiviteter til, før de slukkes.

Antropologen Hans-Peter Duerr beskriver i bogen *Nakenhet och skam* (1997 (1988)), hvordan yagua-indianerne i Peru etablerer deres privatsfære i den fælles storhytte ved at vende sig mod væggen og derved få alle de andre til at ophøre med at eksistere. De etablerer fantomvægge midt i det fælles rum (1997:151). Duerr viser gennem historiske kilder og antropologiske studier i såkaldt traditionelle samfund, hvordan man ved hjælp af et bortvendt blik, ryg eller ved at opsætte palmeblade, som man har kunnet se ud af, men ikke ind gennem, har skabt intimsfærer. Gennem disse fantomvægge kan man være ene midt mellem mange andre. De unge er ikke yagua-indianere, men Duerrs begreb om etablering af fantomvægge synes trods tids- og kontekstforskelle at give mening for at kunne forstå, at det fokuserede blik på displayet bl.a. kan ses som en afskærmning eller med Duerrs ord "en fantomvæg". De unge veksler mellem et direkte og et medieret nærvær, hvor de er tilgængelige og nærværende for et netværk, der ikke umiddelbart er tilstede i samme rum. Denne kontante tilgængelighed må få en betydning i det konkrete rum, hvori de opholder sig, da nærværet synes at kunne slå om i fravær eller konstant "på vej væk-hed" mod et evigt potentielt andet rum. I det hele taget ser det ud som om, at de ved hjælp af mobiltelefonerne etablerer fantomvægge, hvor de hver især kan være ganske ene midt i det offentlige rum.

Fra at være en kanal for kommunikation er mobiltelefonen i dag et medie for flere funktioner. Den muliggør etableringen af et virtuelt rum, hvor intimitet og fortrolighed er mulig. Man kan benytte telefonen mange steder. Når man er alene, hjemme i privaten; men også når man færdes ude i offentlige eller i semi-offentlige rum. Uanset hvor man er, så kan man med mobiltelefonen etablere et frirum. Man kan midt i det offentlige sidde og være ganske ene. Sådan har det vel forholdt sig altid. Man har kunnet lukke omverdenen ude og gå i "biografen inde i sig selv". Men med mobiltelefonen er man ikke bare ene alene, men ene sammen med andre. De unges hverdagsliv er medialiseret som aldrig før. Medialiseringen muliggør, at den enkelte bruger rummene anderledes og måske breder sig og flyder ud i det offentlige rum. Men hvordan kan man beskrive og forstå, hvad der er på færde omkring og i kraft af mobilteknologien? Er der tale om, at hin enkelte lukker sig inde i hver sin goble omkranset af fantomvægge? At vi midt i det offentlige rum er private og dermed udraderer den tidligere habermasianske opfattelse af adskilte sfærer mellem privatsfæren og offentlighedssfæren? Eller er vi på en og samme tid både tilstede her og nu, samtidig med at vi via det lille objekt er andre steder og derfor hele tiden kan og må se, hvor mobiltelefonen måske bringer os hen?

Uanset hvad så har den allestedsnærværende kommunikerer ikke blot betydning for dem, der kommunikerer, men den får betydning i det rum og de sociale sammenhænge, hvorfra der tales/skrives. Når de unge anvender mobil-

telefonen, skabes et midlertidigt personligt reservat, hvori der gøres territoriale fordringer. Som den naturligeste ting i verden forglemmer de sig og "privater den" midt i det offentlige rum. Jeg observerer den ca. 14 årige Annas måde at være til fest fredag aften i klubben (jf scene 3.) Anna sidder det samme sted det meste af aftenen. Hele tiden har hun sin mobiltelefon i hånden og blikket er (næsten) hele tiden rettet på displayet. Anna er bænkevarmer, men undgår at udstille sig som en sådan, da hun er travlt optaget af at kommunikere med "nogen" andre. Mobiltelefonen beskytter hende. Med Erving Goffmans' begreber kan man sige, at hun udvider sit personlige rum midt i det ellers offentlige rum.

Territorier

Goffman skriver om det elementære livs sociale former og sætter fokus på hverdagslivet i og på offentlige steder, på selvets territorier og forholdet mellem det private og det offentlig. I min kontekst er det relevant at inddrage to aspekter fra Goffmans univers. *Det første* er Goffmans udfoldelse af selvets territorier og de krænkelse⁸, territoriale fordringer kan have for andre i det sociale rum. Altså hvordan udvides det personlige rum, og hvordan indtages det offentlige i og med ens egen anmassenhed? For *det andet* har Goffman igennem sit forfatterskab søgt at præcisere den samhandlingsorden (den orden og struktur), der findes i sociale situationer, hvor mennesker mødes ansigt til ansigt. Når man mødes, udvikler der sig en orden, der følger egne regler og strukturer. Han beskriver den offentlige orden som "Den regulering der bestemmer en persons håndtering af sig selv og andre under og i kraft af hans umiddelbare tilstedeværelse blandt dem" (Jacobsen et al. 2004:18). Der er tale om en række sociale samfærdselsregler, som ikke viser, hvad folk ønsker at gøre, men de måder de gør det på. Det virker, som om disse sociale færdselsregler er i opbrud, hvilket kan iagttages i omgangen med bl.a. mobiltelefonen. De unge i klubben er i samme rum, de omgås hinanden, mødes ansigt til ansigt, men den allesteds-nærværende mobiltelefon muliggør også, at de er online præsente med mange andre. De er i en lokalitet, men er potentielt tilstede i flere andre. Men lad mig først med hjælp af Goffman præcisere, hvordan de unge "privater den".

I essayet "Selvets Territorier" fra bogen *Relations in Public. Microstudies in the Public Order* (1971 – på dansk fra 2004) skelner Goffman mellem tre typer af territorier: 1) "Faste", som er forsynet med en form for geografisk afmærkning og knyttet til en fordringshaver. Et hus eller en matrikel er et klassisk eksempel på et fast territorium. De faste territorier er rumligt og stedsligt forankrede, 2) "Situationelle", som er en del af det faste udstyr eller inventar. Det kan være en bæk i en park, et bord på en restaurant, et togsæde, som man kan fordre at lægge beslag på i et vist tidsrum. Det situationelle territorium indtages for en periode og opgives senere, 3) "Egocentriske", som individet bringer med sig. Hos Goffman er tasken det klassiske eksempel, og i dag vil det i endnu

højere grad være mobiltelefonen. Både de situationelle og de egoistiske territorier kan man ønske at få, få og derefter forlade eller opgive igen.

Og vi gør alle forskellige ting for at opnå dem. Goffman opererer med otte forskellige territorier: 1) *Det personlige rum*, 2) *båsen*, 3) *hylsteret*, 4) *brugsrummet*, 5) *rækkefølgen*, 6) *besiddelsesterritoriet*, 7) *informationsreservatet* og 8) *samtalereservatet*. Lad mig uddybe de mest oplagte og koble dem til min empiri. *Det personlige rum* (2004:161), hvor man etablerer en zone omkring sig og derved opnår et midlertidigt situationsafhængigt reservat, som man som enkeltindivid kan bevæge sig i midten af. I klubben etableres sådanne zoner af personligt rum. Fx i scene 2, hvor Simon og Peter kommer ind i Caféen. De sætter sig uden at sige noget ved det store bord i midten og spiller på den enes mobiltelefon. De taler ikke med andre. Stemningen i Cafeen er noget opkørt. En pædagog råber af nogle drenge. Beder dem opføre sig ordentligt. Det fyger med ukvemsord. Peter og Simon reagerer ikke. Drengene sidder midt i et rum, hvor der er ca. 15 andre, hvor musikken spiller, og det fyger med råb. De sidder helt afskåret fra alle de andre, som var de ikke tilstede. Sammen er de gået privat. Fra samme scene hvor en flok drenge spiller poker i et hjørne. Lidt uden for rundkredsen sidder en af de store drenge. Han sidder lidt tilbagetrukket fra de pokerspillende andre og sms'er. Denne unge fyr er både med og ikke med. Han sidder tilpas tæt ved de andre poker-spillende; men samtidig er han tilsyneladende ikke en del af deres aktivitet. Han er på én og samme tid på stand-by, samtidig med at han er i sit eget univers.

Man kan også gøre fordringer på *båsen* (2004:164), som oftest er et velafgrænsede rum. Besiddelsen af denne bås har ofte en alt eller intet karakter. Der er tale om let synlige grænser, som kan forsvares. Fx kan et togsæde være en bås. I et tog kan passagerne forsøger at tilkæmpe sig to sæder ved siden af hinanden, de breder sig ved at stille bagage eller ved at lægge overtøj på det sæde, de ikke selv benytter. Der kan også gøres fordringer på en *bås*, selv om man ikke er tilstede. Fx kan "fars stol" være præsent som én, kun han sidder på, eller som man rejser sig fra, hvis han kommer. I klubben er den mest attraktive *bås* i netcaféen computer nr. 7. Man får den efter "først til mølle" princippet, enten ved at skrive sig op til den, eller simpelthen komme først ved skiftetid (man spiller 1 time, herefter kommer et nyt hold til). Får man ikke nr. 7, kan man enten tage til takke med en af de andre eller vente en time til næste runde. Nybegynderne udi computerspillet Counterstrike får ikke nr. 7.

Hylsteret (2004:170) er ifølge Goffman den reneste form for egoistisk territorialitet – det kropslige reservat. Det er huden, der dækker kroppen, og tøjet, der dækker huden. Det er kulturelt bestemt, hvilke dele af hylsteret, der skal beskyttes. Anno 2007 opfatter "vi" i vores vestlige verden det at være iført burka og tørklæde som værende kvindeundertrykkende, omvendt opfattes det helt "naturligt", at vi beskytter (og tildækker) bestemte legemsåbninger, det være sig de genitale, hvorimod munden og næsen er blottet. Hylsteret kan opfattes som en afsluttet enhed; men de unge i klubben har fået en ekstra

gevækst i kraft af mobiltelefonen. Det handler ikke kun om hvor meget, man benytter den digitale og mobile kommunikation; men også om, at mange unge har internaliseret teknikken i deres kroppe. Mobiltelefonen gror simpelthen ind i deres krop som en anden protese og bliver et vedhæng til kroppens rækkevidde. Måske kan man her lave en lidt hysterisk fremskrivning og tale om et første skridt mod et "post humant" individ, som fysisk forandrer sig og får gevækster i retningen af cybrops, hvor objekt og krop vokser sammen og bliver ét kød. Hvor meget mobiltelefonen sidder fastgroet i hånden synes også at have et generationsaspekt. Næsten alle voksne benytter mobiltelefon; men det er de færreste, som har den som en indgroet del af kroppens hylster. De voksne, som går med telefonen i hånden og konstant kigger på displayet, virker nørdede eller nybegynderagtige.

Informationsreservatet (2004:70) er de kendsgerninger og oplysninger om en, man gerne vil kunne kontrollere adgangen til. Ifølge Goffman ønsker vi en privathed over breve, vores lommer og vores taskers indhold. Disse artefakter kan opfattes som en del af individet. I dag vil mobiltelefonen og e-mailen så absolut være informations-reservater. Førhen hensatte det at have haft indbrud i ens faste territorium, i ens hjem, ofte den bestjålne i en følelse af at være blevet befamlet og klædt af. I dag vil den samme følelse af indgreb opstå, hvis ens mobil bliver bekyrdet af uvelkomne øjne. Den 14-årige Sally fortæller mig i et interview, at det er totalt "nederen", hvis nogen tager hendes telefon og læser indbakken, for her er alle hendes private sms'er til kæresten. Hendes mobiltelefon er totalt privat. Samtidig kan jeg se, at hun altid har telefonen fremme. At den ligger på bordet og ikke umiddelbart signalerer "forbudt område". Men Sally behøver ikke sige til nogen, at de skal holde fingrene fra den. Hun forventer det, og læser nogen alligevel i hendes indbakke, er det noget pis.

Indbakken på mobiltelefonen (og på e-mailen) er steder, hvor utroskab ofte afsløres. Ejermanden opfatter mobiltelefonen (eller e-mailen) som sit informationsreservat, sågar som en del af sig selv og glemmer at slette hemmelige beskeder; men indbakken er let tilgængelig. I det hele taget er mobiltelefonen en sladrebank, idet GPS-funktionen kan afsløre eller fortælle, hvor genstanden befinder sig, hvilket både forældre og politi kan have stor gavn af. Mobiltelefonen fungerer som virtuel navlestreng (Rheingold 2002; Ling 2003, 2004). *Samtalereservatet* (2004:172) drejer sig om et individs ret til at kunne bestemme; hvem der kan indlede en samtale, hvornår den kan finde sted, og hvem der kan blande sig. Ligeledes at man selv som individ kan bestemme, om man vil være privat, eller om det er OK, at andre overhører ens samtaler.

Sharing

Som beskrevet er de unge på klubben altid situerede og lokaliserede, når de bruger mobiltelefonen. Ved anvendelsen skabes et midlertidigt personligt reservat, hvori der gøres territoriale fordringer. Det virker, som det er den na-

turligste ting i verden at forglemme sig og derved skabe fortrolige rum ved at afskærme sig og opstille fantomvægge. Det får som vist betydning i den sociale kontekst både for de inkluderede og de ekskluderede, der ikke har en kinamands chance for at se, høre og vide, hvor de andre er på vej hen. Et klip fra scene 1., hvor Sanne sidder ved et bord, og har sin mobiltelefon liggende foran sig. Men den ringer eller bipper ikke en eneste gang, mens hun sidder der. Hun sidder alene midt mellem alle de andre og er ikke i kontakt med noget, men objektet til at kunne komme det er parat. Sanne sidder isoleret og er ej med i noget virtuelt netværk. Søren Langager⁹ beskriver en pige som hende som dobbelt ensom. Sanne er både ensom det konkrete sted, hun sidder, og ensom i det virtuelle rum. Ingen har hende koblet til et af de virtuelle netværk, som ellers fungerer som sværme, som kan kontaktes i en og samme besked. Sværme sidder og pludselig flytter de sig (insektsværme letter, mennesker går). De, der ikke er med i sværmen, ved ikke hvor sværmen går hen, hvorfor den forsvinder, endelige hvorfor de ikke skal med. Sværmen letter i hvert fald uden Sanne. Men har det ikke altid været sådan? Der er i og for sig ikke noget nyt i, at nogen bliver ekskluderet og sidder alene tilbage – udelukket fra de andres selskabelighed. Men forskellen er bl.a., at en del af eksklusionen ikke sker ansigt til ansigt – ingen siger noget direkte – men beskeder bipper ind på en række af de andres mobiltelefoner. Om sms'erne omtaler hende vides ikke, men det er muligt. Der skrives, siges, kommunikeres, og Sannes kommunikationsobjekt ligger stille: klar, parat, død! Udstillet for enhver. Derved er hendes forladthed dobbelt. Hun er uden for den virtuelle sociale bonding.

Lad mig tilføje et andet element i denne form for præsenthed.

Scene 4. Jeg sidder sammen med Petra og Aisha ved det lange bord i midten. Petra er optaget af at få fat i Marlene, som lige før var inde at vende på klubben. Nu er hun taget hjem; men Petra når hende med en sms. Petra proklamerer, at hun keder sig. Aisha foreslår, at de kan lave noget sammen, men siger samtidig, at det også er ok, hvis Petra ikke gider. Petra svarer ikke. Sidder og skriver, afventer svar og skriver igen. Aisha har ikke en mobiltelefon fremme. Jeg spørger hende, om hun har en, og hun siger: "Både ja og nej. Jeg har en, men jeg bruger den ikke herhenne". Jeg spørger hvorfor. Aisha svarer: "Fordi jeg hellere vil tale med folk rigtigt". Petra har nu ikke hørt fra Marlene i et par minutter. Mens hun venter, fortæller begge piger mig, hvilke former for elektrisk udstyr de har derhjemme. Aisha har egen computer, dvd, et digitalt fotografiapparat, tv på værelset. Petra har ikke noget af det; men hun har sin mobiltelefon, og det er det Hun afbryder sin sætning, da en ny sms bipper ind. Jeg spørger Aisha, om det tit er sådan, når dem hun er sammen med sidder og sms'er. "Ja, det er det, og det er meget uhøfligt". Petra rejser sig. Marlene ønsker, hun skal komme. Hun går, og vi lades tilbage.

Man kan benævne noget af det, der sker i denne situation som demonstrativ præsenthed. Petra kommunikerer sit nærvær, sit tilstedevær – men ikke kun der, hvor hun fysisk befinder sig. Mens hun er lokaliseret et sted, er hun

mere optaget af *måske* at være på vej til et andet. Hun kommunikerer til sin veninde: "Her er jeg", samtidig med at hun fortæller os, at vi altså er fór kedelige og derved sådan set allerede er en del af en forhåndværende fortid. Mobiltelefonen muliggør, at hun kan koble sig til og fra alt efter hvilke meldinger og følelser, der rammer hende *helt* privat. Petra deler ikke displayet med os. Vi er koblet fra og kan ikke se og høre, hvad Petra og Marlene skriver. Vi kan gætte, men ellers sidder vi som statister i Petras "jeg-er-på-vej-væk" show, som udspilles i hovedet på os. Og Aishas markering af at "det er uhøfligt", står ukommenteret hen.

Denne konstante "vi-er-på-vej-væk" ses også i **scene 2**: *En flok store drenge kommer ind i caféen. Det regner uden for. Tavst scanner de rummet. Vender sig uden et ord og går ud i regnen igen. Straks de er kommet udenfor, tager to af dem deres mobiltelefoner op af lommerne. Ringer op. Alle står stille og afventer. Samtalerne afsluttes, og flokken går. De cruiser rundt. Ser om det sker noget. Hvis ikke, ser man kun ryggen af dem. Drengene har en anmassende pluralitet i deres kommen og gåen. De er konstant klar til at lette og sværme videre. Deres tilstedeværelse i det aktuelle rum holdes i et alternativitetspres – altid er der kontingen.*

Hvad, der er på færde, kan forstås således: De skriver/samtaler, hvilket kan kaldes *Sharing1*, altså der hvor man vitterlig konverserer med en anden eller markerer sin væren parat. Her kan man måske sige, at man *er i* sit netværk eller sammen med sine venner i det sociale rum eller i et forbundet virtuelt rum. Man kan være fysisk sammen, når man er på samme sted; men muligheden for "at være sammen" med andre (virtuelt) ændrer også den måde, man er tilstede og "sammen" med hinanden (fysisk). Måden at bruge ordet "sammen" forandres og får ny betydning på samme måde som ordet "venner" på "Arto". Her er en ven ikke nødvendigvis én, man kender og holder af, men én som man har accepteret må stå på ens venneliste. De digitale kommunikationsformer omformer forholdet mellem sted og person, mellem privat og offentlig, men også mellem hverdagslige betegnelser som ven og "at være sammen". For det andet er der omkring mobiltelefonerne *masser af om-tale*, som også kan kaldes *Sharing2*, altså der hvor man taler med *tedjemand* om den udveksling man har ført med en *anden*. Det ses bl.a. i **scene 2**: *I det modsatte sofahjørne flyder tre drenge. De har hver sin mobil i hånden. Sidder og snakker og kigger specielt på den midterste drengs mobil. De driller ham med, at en pige hele tiden sms'er ham. Her kan man sige at netværket deles – hvilket blot er en anden, potenseret måde at være i sit netværk på. For det tredje udvides den talendes territorium i kraft af en fylden i det sociale rum. Her bevidner de, der også er tilstede i rummet, diverse samtaler, idet de ufrivilligt er med på "en lytter", lad mig kalde det *Medlytten*. De talende er på én og samme tid offentlige, mens "de ener den", hvilket kan lade sig gøre, idet de udvider deres personlige rum. Dette er Izmir's adfærd et eksempel på: *Mehmet og Izmir spiller fodboldspil, som er placeret under den store fladskærm. Izmir's telefon ringer flere gange, og imens han taler, venter Mehmet uden et ord. Mens de spiller, ligger Izmir's mobil på kanten, og fra den lyder der tyrkisk musik. Musikken blander**

sig med lydene fra Counterstrike, som kan ses/høres på den store fladskærm. Mehmet står reelt bare og venter, mens Izmir taler. Det er umuligt ikke at høre, hvad Izmir siger, så Mehmet er, som de øvrige i rummet, tvangsindlagt til at medlytte. Den måde drengene er sammen omkring fodboldspillet er hele tiden afbalanceret efter, om Izmir skal tale eller ikke tale. Taler han ikke, afspiller hans mobiltelefon musik for fuld styrke. Izmir har gjort det fælles rum til sit. Han fylder det hele.

Jeg vil også kunne sige, at han "hjemmer den", han mer-territorialiserer. Verbal-formerne "at hjemme den" eller "der hjemmes" er mine neologismer, som netop skal vise, hvordan vi har forskellige taktikker for at erobre rum (Winther 2006). Der er tale om taktikker, måder at bruge rum på, og ikke en permanent bemægtigelse af et sted. Man kan opøve taktikker til at kunne "hjemme den" forskellige steder, som ikke har noget med ens hjem at gøre. Man kan "hjemme den", lade som om man er hjemme, gøre som derhjemme, agere hjemligt (Winther 2006:189). Når det drejer sig om "at hjemme den" i forhold til at kunne føle sig hjemme (enten derhjemme, men også på et hotelværelse, på rejse, eller i Klubben), så sætter man sine spor, domesticerer territoriet, og man kan derved føle sig hjemme. At tale om et mer-territorium er en tilføjelse til de- og reterritorium. Her er der tale om noget "ekstra". Mer-territorium nedbryder eller nyskaber ikke det, der før har været; men det lægges oveni. Der er tale om et bonustillæg. "At hjemme den" eller "hjemning" er mer-territorialiseringstaktikker, måder at fylde på. At fylde er en form for insisteren på, at man er tilstede, at man eksisterer. Derved viser man, at man er der. Fx når man rydder op og glemmer noget, eller sætter fotografier af familien på kontoret. At mer-territorialisere er også en form for at bryde ind i både andre mennesker hverdag eller optagethed. Man bryder ind. Gør andet til sit, eller insisterer på ens egen tilstedeværelse i de andres liv. Postkortet er et eksempel. Med dette lille postkort bryder man ind i den andens liv med et livstegn fra det fjerne. "Her er jeg, og jeg har det godt!". Ude af rækkevidde, og alligevel tilstede. E-mailen og sms'en er andre kommunikationsformer, som muliggør, at vi griber ind i hinandens liv og eksistens, ind i hinandens rum. Mailen og sms'en er mer-territorialisering. Man mailer/sms'er "er du hjemme?", man banker i bogstaveligste forstand på, bryder ind i modtagerens tankerække og bliver derved en del af stemningen, som den anden kan blive rørt af. Via mailen og sms'en bliver vi en del af hinandens intimitet, vi griber vi ind i hinanden, ind i hinandens enehed (Winther 2006:195).

"At private den"

"At private den", en måde at være alene midt i det offentlige rum. Det er en måde at lade sit eget territorium flyde ud. Det kan foregå på flere måder. For *det første* kan man, som jeg har beskrevet, være fysisk tilstede midt i et fælles socialt rum, samtidig med at ens egoistiske reservat omslutter én. Derved går man ene midt i det offentlige rum, lukker af, omslutter sig og etablerer et

hylster eller en fantomvæg omkring sig (både som selvbeskyttelse, men også som ekstra fylden i rummet). For *det andet* kan man også udbasunere ens private tanker eller private rum via offentligt tilgængelige medier og derved insistere på at fylde uden hensyntagen til de andre i rummet. Den danske medieforsker Gitte Stald skriver om dette:

Privatheden brydes i disse situationer således, at den interpersonelle kommunikation ikke længere kun er privat, men også offentlig, ved at mediet gør opmærksom på situationen, og ved at omkringstående delvis indvies i samtalens indhold. Desuden virker situationen oftest tilbage på kommunikationssituationen, således at de talende er bevidste om andres opmærksomhed (Stald 2000:5).

Jeg vil hævde, at ved at eksponere og performe sin egen verden sættes grænsen for, hvad der er privat, og hvad der er offentligt til forhandling, hvis grænsen ikke opløses helt. Anne Jerslev formulerer det således:

At intimitet i dette felt altid er en performet intimitet eller en medialiseret intimitet – følelserne er performede, bekendelsen er performativ. Den private historie er iscenesat med henblik på at fungere i det offentlige rum – den er privat og offentlig på én gang, en privat-offentlig form der også peger tilbage på de felter, den handler om og på, at dette usikkerhedsfelt altid også har været felt for magtkamp; for opløsningen af grænser skaber også nye grænser (Jerslev 2006)¹⁰.

Spørgsmålet er, om den private historie, når den fortælles i en mobiltelefon, er iscenesat og performet "med henblik på at fungere i det offentlige rum", eller om den "bare" er privat. Goffmans brugte i *The presentation of the Self in Everyday Life* (1959) dramaturgien som analytisk metafor for den menneskelige samhandling i hverdagslivet. Goffmans påstand var *ikke*, at livet er en scene, og at vi er skuespillere; men "at mennesket består af forskellige selver, som præsenteres gennem sociale handlinger" (Hviid Jacobsen et al. 2002:91). Når vi er i en given social sammenhæng, ønsker vi at gøre et bestemt indtryk, og vi forsøger at kontrollere de indtryk, andre får af os. Goffman opererede bl.a. med begreberne *front- & backstage*. Der var tale om en adskillelse mellem den synlige, offentlige scene – frontstagen, og et mere skjult og privat "bagrum" eller en backstage. De fungerer begge som scener og sociale rum med samhandlingsordener, med *forskellige* koder for hvad der kan siges og gøres.

Goffmans mikrostudier viser, at der er knyttet visse koder til det offentlige og andre til det private. I dag virker det, som om denne distinktion er faldet væk. Ikke således, at der ikke fortsat eksisterer private og offentlige rum; men som tidligere beskrevet er mange (skamløst) tilstede i det offentlige rum, som

var det en backstage up front. De rykker *ikke* ind bagved, men sidder højt og taler midt i det offentlige felt. Det private udfoldes ikke i privaten, bag en lukket dør; men kollegaer, venner eller familie omtales højlydt i diverse offentligt rum. Plien er fraværende, eller også er der noget andet på færde, der slet ikke handler om pli. Det virker, som om mange opfatter, at de ikke taler i et offentligt rum; men at rummet er blevet en del af deres situationelle territorium. At få pladsen i toget (båsen ville Goffman sige) betyder mere, end at man blot har en siddeplads. Pladsen giver én carte blanche til at fylde – til at merterritorialisere og til at gøre rummet omkring sig til ens eget, også selv om det kun er for en stund. Derfor begrænser man ikke sin private tale, hverken i sin mobil eller sammen med dem, man evt. rejser med. Man er i sit rum og taler, som var man backstage. Man gør sig ikke bekymringer om at være hverken reserveret, høflig eller indtænke de andres fordring om at kunne være fri for medlytten til ens privathed.

Et andet eksempel på hvordan et offentligt rum gøres til et privat gennem mobiltelefonen, stammer fra en begivenhed i Netto: To kvinder står skulder ved skulder og leder efter en vare. Der er ikke andre i deres nærhed. Den ene siger pludselig: "Jeg kan kun finde den i str. 37". Den anden svarer: "Jeg har da fundet en i str. 40". Hun tager for givet, at udsagnet om str. 37 er rettet til hende og bliver noget forbavset, da hun ser den andens ansigt. Den første kvinde ser direkte forurettet ud over at blive talt til. Hun talte i mobiltelefon og hendes tale er rettet til "en anden" langt derfra. Hun opfatter Netto som sin verden, sit midlertidige personlige rum og ænser ikke den anden. Hun havde opsat fantomvægge om sig.

Der er to former for spil: For det første en domesticering af det offentlige rum (hvor man agerer og taler, som var rummet ens eget), for det andet den performede medialiserede intimitet i det offentlige rum. Diverse bekendelser er performeret, og de omkringsiddende er tilskuere. De, der performer, ved udmærket godt, at rummet ikke er deres, at det ikke er et privat rum; men det er en uformel scene, hvorpå man kan udspille og italesætte sit helt eget show, oven i købet med tvangsindlagte tilskuere, der ufrivilligt er medlyttere. Der ikke tale om mere eller mindre skæve eksistenser, men om tilsyneladende almindelige mennesker. Mobiltelefonien kan både opleves som en intimisering og en intimidering. Der sker en intimisering, altså en åbning til det fortrolige, personlige og nære. Men når det nære og personlige krænges ud, vises frem og kommer til at leve sit eget liv i det virtuelle, kan det slå over i intimisering, altså noget som skræmmer og indgyder frygt. Grænserne for, hvem man kan omtale, snakke om og "share", og hvor man gør det henne, har flyttet sig, men det betyder ikke, at det private og det offentlige er suspenderet. Derimod skaber opløsningen eller forhandlingen af grænser nye grænser.

Klubben er et offentligt rum, som er en hverdagslig arena, hvor de aktuelle brugere sætter scenen. Der eksisterer regler som fx, at man skal tage jakken af, når man kommer, og at man ikke må ryge indendøre. Hvad brugerne laver,

mens de er der, er op til dem selv, da det jo er deres fritid. De ansatte kan opfordre til spil, snak osv., men har man lyst til at sidde i et hjørne for sig selv, er der ingen der forhindrer en i det. Og de sidder i hjørnerne, de sidder midt i rummet, langs væggene, ved baren – alle med en mobiltelefon i hånden og ofte en iPod i den anden. De er koblet op på de venner og det sociale netværk, der ikke er tilstede lige nu. De sørger for at være tilgængelige og tjekker med få minutters mellemrum, om der skulle være ankommet en besked. Enten sidder de og kigger på displayet, spiller spil eller hører musik på den indbyggede Mp-3 afspiller, eller også ligger mobiltelefonen på bordet foran dem eller i deres lomme, hvorfra mobiltelefonen hele tiden tages frem, tjekkes og puttes tilbage. I denne kropslige ageren performer de unge uden et ord, at de er travlt beskæftiget, at de enten venter på "et call" eller er midt i en kordination med de vigtige venner. To piger, Camilla og Marlene, fortæller mig, at der er bestemte kammerater, der altid sidder med hovedet inde i telefonen. De er lidt kedelige, og nogen gange er det irriterende; men ingen siger noget. Sådan er det bare.

Tæt på og altid tændt

Det sidste element, jeg vil fokusere på, er hvordan den evige nærkontakt med objektet får betydning for etablering af nærvær og fravær. I midten af 1960'erne beskrev antropologien Edward T. Hall, hvordan vores kommunikations- og interaktionsformer er kulturelt funderet og indskrevet i grundlæggende perceptuelle mønstre. Han beskrev de proksemiske mønstre (afstandszoner, som vi opererer indenfor i vores omgang med og kommunikationen med andre mennesker). Hall interesserede sig for afstanden mellem mennesker, ligesom Goffmans interesse var ansigt-til-ansigt relationen (1967). Med den digitale og mobile kommunikation forskyder fokus. Selvfølgelig har man kunnet telefonere siden 1880'erne; men i dag fylder mobiltelefonien så meget, at forholdet til ens mobiltelefon er blevet prægnant. Man er konstant i intimkontakt med genstanden. Som tidligere beskrevet har mange af de unge deres blik rettet mod deres display. De har ansigtet i en intim afstand af mobiltelefonen (ifølge Hall er den intime afstand 15-45 cm.). De er vævet sammen med genstanden, øjnene er fæstnet, tommelfingeren arbejder hurtigt. Tommelfingeren har overtaget "fuck fingerens" position som dén uundværlige finger. Det er den, der gør arbejdet; man taler sågar om "thumb tribes" (Rheingold 2002). Displayet kan både vise skrift, tal, film, spil og billeder. Billedefunktionen (MMS (*multimedia messaging service*)) betyder, at de i en vis forstand kan sidde ansigt-til-ansigt med dem, der taler med, hvis de altså taler. Som skrevet så sms'er de unge mere, end de taler. Ubevidst tjekker de hele tiden displayet: Er der kommet en besked, de ikke har hørt? Hvad er klokken? Armen, hånden og tommelfingeren er i en næsten konstant bevægelse. To scener fra Klubben viser forskellige måder at være i tæt kontakt med mobiltelefonen:

Scene 7: Petra spiller bob. Hun veksler mellem at have mobiltelefonen og bob-

køen i hånden. Hver gang hendes modstander skal skyde, skriver hun sms'er til en af sine veninder. Spillet går i stå.

Scene 8: Fest fredag aften. Samuel og Japper – to ca. 13 årige drenge – går ud og ind af lokalet. I den ene hånd har de hver en sodavand, i den anden deres mobiltelefoner. Den ene hånd fører med meget små intervaller cola'en til munden, den anden hånd drejer hele tiden mobilen i en sådan afstand, at de kan se displayet. I løbet af aftenen udskiftes cola'en et par gange med en toast (colaen bliver forvist til en baglomme), hvorimod mobiltelefonen ikke skifter placering.

I disse scener er mobiltelefonen up-front. For Japper og Samuel er mobiltelefonen en selvfølgelig gevækst, en vane. På grund af bob-køen kan Petra ikke have telefonen i hånden, men er nødt til at konsultere den med få minutters mellemrum. Det virker, som om at hendes sms aktivitet kommer ind imellem hende og bobmodstanderen, idet hun ikke kan koncentrere sig om spillet.

Spørger man de unge om, hvornår mobiltelefonen er tændt er svaret: Altid.

Scene 9: Jeg sidder udenfor på en bænk i solskinnet. Observerer drengenes fodboldspil i buret lidt derfra. Efter godt 10 minutter skal de små fra juniorklubben (de 10-12 årige) have banen, og hele flokken kommer over til caféen. Ali kommer og sætter sig ved siden af mig. Han fortæller, at hans mobiltelefon blev hugget for 2 måneder siden, men han skal have en ny. Han mangler den meget. Normalt er den *altid* tændt. Jeg spørger ham, om den også er tændt når han sover, spiser og i skolen, hvortil han svarer: "Også der". Jeg siger, at jeg nogle gange synes, det er træls at blive forstyrret, når min mobiltelefon ringer, hvilket han er helt enig i. Rigtig træls; men man slukker ikke. Sådan er det bare. Jeg siger, at jeg har lagt mærke til, at der ikke er nogen mobiltelefoner fremme, når de spiller Counterstrike. Ali siger, at han aldrig har sin tændt, når han spiller (og det gør han ret meget). Den forstyrrer, og så kan han ikke spille. "Men hvad så, når I spiller fodbold", spørger jeg. Ali svarer: "Nix. Der er de også slukkede. Man kan ikke". Jeg spørger: "Men i skolen går det, og når du spiser?". "Ja" griner Ali.

Altid og aldrig kan godt forenes i Alis univers. Hans mobiltelefon er *altid* tændt, men da han spiller Counterstrike i timevis, hvor den *aldrig* er tændt, må den reelt være slukket ind imellem. Spiller han ikke Counterstrike, spiller han fodbold, og der er den også slukket (på nær hos ham der er dommer, og som bruger telefonens stoppeurs-funktion). Så reelt er der timer hver dag, hvor han ikke er tilgængelig; men i hans bevidsthed er han det *altid*. Måske kan det skyldes sms-funktionen. Hvis telefonen har været slukket, popper de indkomne sms'ere straks op, når telefonen tændes. På den måde minimeres a-synkroniteten og tillader ham et minimalt fravær. Tankevækkende er det, hvornår de vælger at slukke. På Klubben slukkes mobiltelefonen, når man er spiller Counterstrike og fodbold. Aldrig når der spises eller snakkes. Fodbolden kræver en fysik aktivitet, fart og præcision, hvilket ikke er muligt med en mobiltelefon i hånden. Og reelt kan de ikke besvare opkald, mens de spiller, og tabe vil man ikke. Counterstrike kræver total koncentration. Man sidder med høre-bøffer

på i hver sin box, og begge hænder er fuldt optaget af at positionere sig, skyde og dræbe. Hvorimod spisning og "snakning" åbenbart altid kan afbrydes. Og bliver det – selv om én som Ali synes, det er "rigtig træls". Men ikke så træls, at han vil slukke. I klubkonteksten er Aisha ene om eksplicit at omtale de evige afbrydelser som uhøflige.

Jeg er interesseret i at vide, hvordan de gør i skolen. Om mobiltelefonen er slukket, og om skolen hører med til *aldrig* eller *altid*. Jeg lavede et gruppeinterview med 6 af drengene på ca. 13 år. De har alle mobiltelefoner:

Scene 10: Drengene sidder omkring et bord bagerst i caféen. De fortæller mig, at de sms'er mest, da det er gratis, og de sms'er meget. Flere hundrede om dagen, og tit går det i ring med nogle få, hvor beskederne så kører frem og tilbage mange gange. Det er deres forældre, der betaler. De synes, det er fedt, at have en smart model; men det vigtigst er at have en. Mehmet siger, han sagtens kan forestille sig, at være uden telefon i en 1 uge. Han siger: "Så lader man da bare være". De andre griner og siger, at det er løgn. Jeg spørger dem, om de må have den tændt i skolen, og det må de ikke. Men det har de – altid! De viser mig begejstret en række "tyrker tricks", som de benytter for at narre lærerne, så de ikke opdager, at de sms'er. I timerne skal de tage kasketten af, og et af de mest brugte tricks er at lægge deres kasket på bordet foran sig, og inden i den stille mobiltelefonen, så de kan se displayet. Herved kan de se de indkomne sms'ere, og selv skrive. Det andet trick er at stille skolebogen på højkant, så det ser ud som om de læser, blikket er rettet mod bogen, men lige foran teksten er mobiltelefonen, som blikket jo er rettet mod. De hører nogenlunde efter hvad læreren siger; men mest for at sikre sig, at han ikke opdager, at de er i gang med at skrive eller få (lydløse) beskeder. "Lærerne er dumme, de opdager ikke noget, og hvis de gør, har det ingen konsekvenser" siger Mehmet. Mohammed siger, at det er modsat på den muslimske skole, hvor de får et par på kassen.

I drengenes univers hører skolen med til *altid* tændt sted, også selv om det ikke stemmer overens med lærernes opfattelse, og at der på mange skoler og i mange klasser er ekspliciterede regler, der slår fast, at mobiltelefonen skal være slukket. Mange steder skal man give flødeboller, hvis den trods forbudet alligevel ringer. I klubben, som er et fritidssted, er der ingen vedtagne regler. Og de unge mener selv, at deres telefoner *altid* er tændt. Det er de dog ikke. Det er ikke vedtaget nogen steder, at man slukker når man spiller counterstrike; men det dur åbenbart ikke at have den tændt. Derfor slukkes den. De unge ønsker og mener, at de altid er tilgængelige, hvilket synes at være et must.

Afrunding

Jeg har i artiklen vist, hvordan mobiltelefonerne er en bastant del af klubrummet. Mobiltelefonen sidder i hænderne på de unge, de bipper, ringer og spiller. Genstandene er vokset ind i kroppene, og der skal bestemte aktiviteter til, før de slukkes. Hverken de unge eller personalet i klubben sætter spørgsmåls-

tegn ved, hvordan telefonerne bruges, hvordan de unge er sammen med hinanden, hvor meget hver enkelt territorialisering af det offentlige rum kan og skal fylde. Mobiltelefonen er i disse år tegn på frihed på linie med bilen og cigaretten i 50'erne, hvorved dette overhovedet at problematisere mobiltelefonens tilstedeværelse i offentlige rum, det være sig både som ringende objekt og som opmærksomhedsmagnet, kan virke grænseoverskridende, og som om man er ude på at berøve andre deres frihed.

Jeg refererede i artiklens start til Manuel Castells nye bog fra 2007, hvori han stiller en række spørgsmål til, hvordan mobiltelefonien ændrer vores omgangsformer. Ifølge Castells er der for indenværende sammenstød mellem eksisterende og nye sociale omgangsformer, men disse forhandles lokalt i det, han benævner som M-etikette (altså en mobiltelefonetikette). Ifølge Goffman lever vi alle i en offentlig orden, som kan beskrives som "den regulering, der bestemmer en persons håndtering af sig selv og andre under og i kraft af hans umiddelbare tilstedeværelse blandt dem" (Jacobsen et al. 2004:18). For Goffman er det ikke så meget et spørgsmål, om vi vedbliver med at have vore reservater, men mere *hvilken* rolle det enkelte individ får i afgørelsen af, hvad der sker med hans fordring (2004:192).

I artiklen har jeg vist, hvordan denne pointe fra Goffman aktualiseres omkring mobiltelefonerne og i konstruktionerne af M-etiketterne. Spørgsmålet er, hvorvidt den enkelte spiller en afgørende rolle, eller om vi sådan set er sat uden for indflydelse. Pigen Aisha insisterer på, at det er uhøfligt, når hendes klub-kammerater sidder og sms'er hende op i hovedet. Hendes fordring eller stille protest høres ikke. De to piger, Camilla og Marlene, finder det træls, at bestemte af deres venner *altid* sidder med mobiltelefonen fremme og skriver eller spiller, de virker evigt fraværende; men sådan er det nu bare. Drengen Ali konstaterer, at det nogle gange er rigtig træls selv at blive forstyrret. Sally synes det er fedt at være i kontakt med sin kæreste hele tiden, og livsvigtigt, da hans moder ikke vil have de ses så meget. For Petra muliggør det, at hun hele tiden kan blive kaldt til mere spændende steder. Men uanset disse forskellige oplevelser af tilgængelighed, så synes det ikke, som om der er meget forhandling, eller i hvert fald er den stærke forhandlingspart mobiltelefonen. For tiden synes det indiskutabelt, at "the show must go on", og er man ikke en del af showet, er man digital eksileret, én som er sat uden for døren i det offentlige rum, men til gengæld lukket med inde i alle andres offentlige selv-italesættelser, hvis de altså ikke lukker af og går helt ene. Det lyder tilforladeligt at sige som Castells, at de kulturelle forståelser af, hvordan man omgås sin mobiltelefon, forhandles. I hvert fald synes det særdeles svært at være den ikke-mobile-ende eller ikke-tilgængelige i en tid, hvor medialiseringen synes at være blevet et ontologisk vilkår. At gøre det modsatte i dag sætter én i en taberposition.

Mit feltarbejde viser også, at de unges konstante blik på displayet kan forstås, som om de omgærder sig med fantomvægge. Både når de frivilligt eller ufrivilligt sidder som *tilskuere* eller *medlyttere*, når de andres privatheder

performes, eller når de sidder sammen skulder ved skulder og bipper løs på hver deres mobiltelefon uden ord og direkte synlig interaktion, umiddelbart uden blik for hinanden – men mest blik for et blinkende display, som forbinder os med andre, der ikke er tilstede her og nu, men lige om lidt.

Spørgsmålet er, om de unge ér tilgængelige, om de er nærværende eller fraværende. De ér indiskutabelt kropsligt tilstede i klubben. Derudover giver mobiltelefonen dem en mulighed for at være on-line med dem, de ønsker, og offline med dem de ikke gider være sammen med. Mobiltelefonen muliggør en *Sharing1*, hvor man taler med én, samtidig med at man markerer sin væren parat ud i rummet, og en *Sharing 2*, hvor man taler med en *trejemand* om den udveksling, man har ført med andre. Med mobiltelefonen i hånden kan man koble fra og midt i et fysisk tilstedevær være alt andet end nærværende. På et splitsekund kan man slå om og være tilstede og tilgængelig. Denne form for fuldtidstilgængelighed betyder ikke, at man ér tilgængelig og nærværende hele tiden; men at man kan være det – hvis man selv vil. Jeg vil på baggrund af mine observationer sige, at de unge er i en konstant hvilende tilgængelig. De ér ikke alle steder hele tiden, men er klar til at koble sig på, hvis der “kaldes”, og hvis denne “kalden” er mere interessant end den sammenhæng, de er lokaliseret i. Herved bliver det potentielle rum en stærk markør.

Noter

1. Jeg bruger termen medialiseret og ikke medieret i overensstemmelse med forskningsprojektet “Hvor går grænsen? Højspændingsæstetik og etisk kvalitet i den aktuelle mediekultur”. Min forskning omkring mobiltelefoner og unge indgår i dette forskningsrådsfinansierede tværinstitutionelle projekt ledet af Anne Jerslev. I dette projekt beskriver vi den nutidige mediekultur “som værende karakteriseret ved en radikal intensivering i medieudbuddet og en medialisering af stadig større dele af kultur- og hverdagslivet; ikke mindst mobiltelefonien og det digitale kamera har bidraget til medialiseringen af privatlivet. De nye medier er i sig selv et udtryk for en stadigt større individualisering af medieforbruget”. (www.high-tension-Aesthetics.com).
2. Aldersgrænsen for hvornår børn udstyres med en mobiltelefon er konstant for nedadgående. Sidste skud på stammen, som pt. afprøves i Danmark, er nogle meget enkle mobiltelefoner, som er beregnet til de mindste børn. Disse enkelte telefoner kan kodes således at man kun kan ringe til og fra bestemte numre. Herved kan forældre ringe direkte til deres børn i børnehaven og børnehaveklassen og børnene til forældrene og få udvalgte andre.
3. Ditte Lauersen analyserer i sin ph.d. afhandling *Det mobile samtalerum* (juni 2006) hvad der skrives og tales om hos en gruppe 14-årige. Hendes greb er selve kommunikationen (forstået som både opringning og sms).
4. Litteraten Frederik Tygstrup taler om fænomenologi som mere end en filosofisk disciplin, men “snarere en tankestil som retter sin opmærksomhed på, hvordan den menneskelige livspraksis indretter sig i – og forholder sig til en foranderlig historisk erfaringsverden” (“Rummet, byen og teksten” i *Rum og fænomenologi* 1999:9).
5. Alle navne er selvfølgelig ændret og anonymiseret.
6. Den har åbent alle dage fra 11-17 (undtagen lørdag) og et par gange om ugen frem til kl. 21.
7. Ifølge Castells og Oksman & Rautiainen er Finland det sted i verden, hvor der er flest mobiltelefoner pr. indbygger.

8. Goffman kalder det "Modalities of Violation" (1971:44)
9. Lektor i socialpædagogik ved Danmarks Pædagogiske Universitet.
10. Fra indledningen til konferencen "Medialiseringen af det private" afholdt på Københavns Universitet d. 6.12.2006.

Litteratur

- Castells, Manuel 2007: *Mobile Communication and Society*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Castells, Manuel 2006: *Masseindividuelle medier*. In: www.turbulens.net. *Turbulens* # 9, november 2006.
- Droit, Roger-Pol 2005 [2003]: *Sidste nyt fra tingene*. København: Rosinante.
- Duerr, Hans Peter 1997 [1988]: *Nakenhet och skam*. Kapitel 10. Stokholk/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Frykman, Jonas og Nils Gilje 2003: *Being There: new perspectives on phenomenology and the analysis of culture*. Lund: Nordic Academic Press.
- Goffman, Erving 2004: "Selvets territorier", s. 160-193 in: *Social samhandling og mikro-sociologi*. Red. Michael Hviid Jacobsen & Søren Kristensen. København: Hans Reitzels Forlag. Oprindeligt fra *Relations in Public: Microstudies of the Public Order* New York: Basic Books 1971.
- Goffman, Erving 1967: *Interaction Ritual: Essays on Face-to-Face Behaviour*. New York: Anchor Books.
- Green, Nicola 2002: "On the Move: technology, Mobility, and the Mediation of Social Time and Space". In: *The Information Society*. 18:281-292.
- Green, Nicola 2003: "Community Redefined – Privacy and Accountability", p. 43-56. In *Mobile Communication* ed. Kristóf Nyíri. Vienna: Passage Verlag.
- Green, Nicola 2003: "Outwardly Mobile: young People and Mobile technologies", p. 201-218. In: *Machines that become us*. Ed J. Katz. New Brunswick (USA) and London (UK): Transaction Publisher.
- Guløv, Eva & Susanne Højlund 2003: *Feltarbejde blandt børn – metodologi og etik i etnografisk børneforskning*. København: Gyldendal.
- Gupta, Akhil & James Ferguson 1997: *Anthropological Locations. Boundaries and Grounds of a Field Science*. Berkeley, LA & London: University of California Press.
- Heather A. Horst & Daniel Miller 2006: *The Cell Phone – An Anthropology of Communication*. Oxford/New York: Berg.
- Hall, Edward T. 1973 [1966]: *Den skjulte dimension – menneskets opfattelse og brug af rum*. København: Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck.
- Hastrup, Kirsten & Kirsten Ramløv (red) 1988: *Feltarbejde – Oplevelse og metode i etnografien*. København: Akademisk Forlag.
- Hastrup, Kirsten 1998: "Teoretisk tænkning i humanvidenskaben". Arbejdsrapport nr. 6. Danmarks lærerhøjskole.
- Hastrup, Kirsten (red) 2003: *Ind i Verden*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hine, Christine 2000: *The Virtual Objects of Ethnography*", Kapitel 3. In: *Virtual Ethnography*. London – Thousand Oaks – New Delhi: SAGE Publications.

- Jacobsen, Michael Hviid & Søren Kristiansen 2004: "Social samhandling og mikrosociologi". Introduktion i *Erving Goffman – social samhandling og mikrosociologi*, s. 9-32. København: Hans Reitzels Forlag.
- Järvinen, Margaretha & Nanna Mik-Meyer 2006: "Observationer i en interaktionistisk begrebsramme". In: *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv: interview, observationer og dokumenter*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Katz, James 2003: "Bodies, Machines, and Communication Contexts: What is to become of Us?". Pp. 311-310 in *Machines that become us*. Ed. J. Katz. New Brunswick (USA) and London (UK): Transaction Publisher.
- Lauersen, Ditte 2006: *Det mobile samtalerum*. Ph.d-afhandling. Odense: Syddansk Universitet.
- Latour, Bruno 2006 [1997]: *Vi har aldrig været moderne*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Ling, Rich 2002: "Nobody Sits at Home and waits for the telephone to Ring: Micro and Hyper-coordination Through the use of the Mobile Telephone". In: *Perceptual Contact: Mobile communication, private talk, and Public Performance*. Eds. J. Ketz and M. Aakhus. Cambridge and New York: University Press.
- Ling, Rich 2003: "Mobile telephony, Mobility, and the Coordination of Everyday Life". P. 245-266 in: *Machines that become us*. Ed. J. Katz. New Brunswick (USA) and London (UK): Transaction Publisher.
- Ling, Rich 2004: *The Mobile Connection*. San Francisco: Elsevier Inc.
- Oksman, Virpi & Pirjo Rautiainen 2003: "'Perhaps It is a Body part': How the Mobile Phone Became an Organic Part of the Everyday Lives of Finnish Children and Teenagers". P.293-308 in: *Machines that become us*. Ed. J. Katz. New Brunswick (USA) and London (UK): Transaction Publisher.
- Rheingold, Howard 2002: *Smart mobs*. Cambridge: Basic Books.
- Stald, Gitte 2000: "Telefonitis: Unge danskeres brug af telefonen i IT-tidsalderen". In: *Mediekultur*, s. 4-22.
- Staunæs, Dorte & Dorte Marie Søndergaard 2006: "Interview i en tangotid". In: Järvinen, Margaretha & Nanna Mik-Meyer 2006: *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv: interview, observationer og dokumenter*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Winther, Wentzel Ida 2006: *Hjemlighed – kulturfænomenologiske studier*. København: Danmark Pædagogiske Universitets Forlag.
- Winther, Wentzel Ida 2006: "At private den" – om mobiltelefoniens domesticering af det offentlige rum og den performede medialiserede intimitet. Arbejdsrapport nr. 4. under "Hvor går grænsen". Afdeling for film og medievidenskab, Københavns Universitet.